

(המשך מעמוד 19)

לסדר לעצמם את העולם. הם לא מסוגלים להסתדר עם עולם שבו יש שאלות פתוחות. לכן הם מוכרחים להסביר את השואה. זו תיאוריה פסיכולוגית שאומרת שאתה חי בלהצדיק את הדרך שאתה הולך בה. לכן יש צורך עמוק להכפיש את הציונות ולכן הם אומרים שנגלל הציונות הקדוש-ברוך-הוא העניש את היהודים. וזה מה שמוביל אותם עד היום? טענתי היא שזה מה שמנחה אותם לכל אורך הדרך. זה הכוח המרכזי הגדול שהוא הכישלון שלהם בשואה.

"אני חושב שמועצת העיר צריכה להחליט על החלטה אמיצה על חלוקת העיר"

אבל בינתיים התחלף הרוח והתי-חלפו המנהיגים? לא כל כך. יש כאלה שעדיין מנהיגים. הרי רוב הרבנים והאדמו"רים הגדולים היו גם בזמן השואה. אמ כן, מדוע הם באו לארץ אתרי השואה? הם ברחו מכל מקום לכל מקום, והאמת היא שלארצות-הברית ברחו יותר מאשר לישראל. רובם הצטרפו למדינה אחרי השואה. הם פליטים כאן. הם רצו להיות שם, באירופה, ולא פה. הם מחוייבים להילחם בי ולהציק לי כדי שלי לא יהיה טוב. כשלי רע להם טוב. מה המטרה שלהם? להרוס את המדינה הציונית. והיום, כשזו כבר מדינה עם כוח ואינטרסים, אם הם יוכלו להשתל

בירושלים היה מתעורר כמוקדם או במאוחר. בירושלים קרה דבר מיוחד מבחינת התהליך. מרוכזת כאן אוכלוסיה חרדית אנטי-ציונית המאסיבית ביותר במדינה. נרמה לי שיותר מאשר בכלניברק. חוץ מזה מרוכזים פה אינטרסים פוליטיים חזקים, ודבר נוסף: פה אפשר להגיע להישגים. גם בחיפה הם הגיעו להישגים. שום הישגים. הרכל עובד בשבתות ובתי-הקולנוע גם הם עובדים בשבתות. בירושלים יש ציבור מיליטנטי שמתכתש בתוך עצמו כשתמיר מנצח הקיצוני ביותר. ירוש' לים היא מיקרוקוסמוס ובתוך ירושלים הרובע היהודי הוא מיקרוקוסמוס של ירושלים. למה דווקא הרובע היהודי? כשהרובע היהודי הוקם היה תכנון שיהיו בו 40% דתיים והשאר חילוניים. היום אין שם בכלל חילוניים. אותו דבר לגבי המוסדות. אבל היום פועלים שם רק שלושה מוסדות — בית הספר, יד בני-צבי וסניף של אוניברסיטת בר-אילן — וגם הם בקושי מתפקדים. מאידך יש שם אינסוף ישיבות וכל האוכלוסיה של חסר-הדת. איך זה קרה? עוד בית ועוד בית. ואז החילוני מרגיש לחוץ כי לא נעים לגור בשכונה רוסית שאתה מחלל שבת וצועקים עליך. הרובע היהודי הפך להיות ללא חילוניים. וזה קרה בעוד שכונות. אני טוען שהעיר אבודה. הרובע היהודי קל להבנה וקל לראות את התהליך כי זו שכונה מוגדרת וסגורה. כשכונות אחרות היה תהליך וזחל והגבולות של השכונות לא ברורים. אתה חושב שבאופן מוחלט מי-ס' סר החרדים בעיר עולה? בוודאי, וזה גם טיבעי. גם משום שיש להם ריכוז טיבעי עצום, בין הגדולים בעולם, וגם משום שהמדינה מפנתת אותם. חוץ מזה יש עלייה מאסיבית מארצות-הברית של חרדים. אם בשכונה שלך יתרבו החרדים אתה תעזוב? לא תהיה לי ברירה. אתה לא יכול להסתדר עם זה.

הפגנת-השבת לפני שברע ברחוב יפו בירושלים. לא אחיה בישראל אם היא תהיה מדינה תיאוקרטית!

לא תלחם על עקרונות? בולשיט. תפסיקי עם השטויות. זה בגלל הפחד? זה לא עניין של פחד. פה זו שכונה באופן יוצא מן הכלל מאוד טובלנית. למה באת לגור בשכונה דתית? מצאתי כאן דירה יפה ונעימה ומצד אחד זו דירה חילונית. אבל טענתי היא שהתהליך קורה בכל העיר. חוץ מזה יש בעיר 70 אלף בעלי זכות בחירה שאינם מצביעים ואלה הערבים. אם הם הולכים לבחירות ביחד עם החרדים הם לוקחים את העיר. אתה יודע שזה מאוד לא ריאלי. הערבים לא ילכו לבחירות כדי לא לה' במדינה וגם לא החרדים. את טועה. נרגע שטדי קולק הולך הכיתה מתמוטטת הטיעה שלו. ירושלים אחת, ואז נקודת ההכרעה בעיר היא החרדים.

על הכוח של המדינה זה נפלא. לכן מטרתם היא להציק למדינה. אחרי השואה הם עברו שני שלבים. השלב הראשון הוא שלב של אלם גמור. בשנים הראשונות עד 1967 החברה הדתית החרדית האנטי-ציונית היתה חברה ששוריה כאלם גמור ובהלם גמור. הם היו מכונסים בתוך עצמם לאור הכיש' לון. זו היתה חברה שהיתה מעוניינת רק בעצמה ולא פנתה החוצה. 1967 זורקת גם אותם החוצה, ומאז המילי-טנטיות גדלה והולכת כשזו גיאומטרי כשמה שמגיע אותם זה הרס הציונות. תראי איזו שימחה לאיד יש להם ככל פעם שיש משבר במדינה. לגביהם זה בכחינת. אמרנו לכם".

אז אין מה לעשות? לדעתי מבחינות מסוימות אין מה לעשות. אפשר אולי לעכב תהליכים, אבל לא להפסיק אותם לגמרי. ויש פיתרון? יש פיתרון אחד וזה החלטה אמיצה של מועצת-העיר שתחליט על חלוקת העיר, כך שיהיו שכונות חרדיות שכהן אפשר לסגור רחובות בשבת, ושכונות אחרות שבהן אף פעם לא יסגרו רחובות. זאת אומרת שיהיו שתי ערים? העיר תהיה מחולקת פה חרדים ופה לא. אבל אם החילונים ימכרו דירות לדתיים, אז גם השכונות החילוניות תהיינה דתיות. אבל הם ירדעו שמה שלא יהיה שם לא יסגרו רחובות בשבת. עכשיו ברור לי, למשל, שהשכונה הבאה שהי' לכת ליפול היא שכונת רמת-אשכול. אתה שונא אותם? לא. אתה משתמש בביטויים של שינאה. למשל? כשאתה מדבר על שכונה שהולכת ליפול. בוודאי, מרוכז על כוחות ציוניים מול כוחות אנטי-ציוניים. בוודאי שליבי רווח. לי, למשל, יש הרבה חברים דתיים ציוניים-לאומיים, שגרים בכל חלקי העיר, ולא איכפת להם שאבוא אליהם בשבת במכונית. אני חושב שמלכתחילה לא היה צריך לסגור רחובות. אבל מאה-שערים זו שכונה דתית מימים ימימה ואז היו הפגנות בכיכר השבת. אבל או הרחוב הראשי של מאה-שערים היה פתוח, ואם לא היו מוותרים להם אז גם היום הוא היה פתוח, וכך שאר הרחובות. בלב תל-אביב יש ריכוז גדול של חרדים ואין רחוב אחד סגור. זה מפריע להם? היו שם מהומות? אבל בירושלים הכלל הזה של סגירת רחובות כבר התקבל, לכן צריך עכשיו לקבוע קווים שיהיו פתוחים בירושלים ויפלו לפתוח. החרדים הפסידו בשני מקומות: בכביש רמות ובכביש יס'סוף ברמת-אשכול. אבל על רחוב כר' אילן, למשל, שעובר בתוך בין שכונות דתיות ללא דתיות, תהיה מלחמה. יש לי עוד פיתרון והוא נוגע לחוק השבות. אני בעיקרון בעד חוק השבות, כי אני חושב שהוא מתבקש מעצם מהותה של מדינת היהודים. ואני מדבר על מדינת-היהודים ולא על מדינה יהודית שהיא מדינה תיאוקרטית רדיקלית. שכמוה רוצים החרדים. כן, ואם תהיה פה מדינה תיאוקרטית אני לא אחיה בה. אני מדבר על מדינת היהודים שבתוכה חי מיעוט שצריכות להיות לו כל הזכויות האפשריות ועל זה אני נלחם כאדם הומניסט במחשבתו. אבל למיעוט הערבי אין זכויות שוות. ועל זה אני נלחם וכך אני מחנך את בתי המיצוה שמווכרת הכי הרבה בתורה היא שלא לקפח את הגר הגר בתוככם. זה מוכר 36 פעמים בתורה, וגם בכל התפילות. זו גם התרבות שלי כיהודי ולמרות זאת אני בעד חוק השבות. כשאתה אומר שאתה יהודי למה אתה מתכוון? יהדות זו תרבות של עם. הדת היהודית היא חלק מהיהדות. אם כך איך אתה מגדיר את עצמך? כיהודי שאיננו שומר מצוות. יהודי על-ישם תרבותי. האם התנ"ך הוא רק ספר דתי? האם התלמוד הוא רק ספר דתי? אז איפה הישראליות שלך? זה פן נוסף וחדש של יהדותי. אני ציוני רק משום שאני יהודי. ואיפה הישראליות של הערבי? המיסגרת המדינית הפוליטית הוקמה למען היהודים. אבל בואי נחזור לחוק השבות. יש לי תוספת לחוק הזה: כל יהודי שיבוא לארץ יצטרך להצהיר שהוא מקבל על עצמו את כל החובות האזרחיות של המדינה, ובכך הוא מודה עם הציונות. עולה חדש שבא ומלכתחילה לא הולך לצבא? זה רבר שלא יתכן. ומה עם אלה שבאין? אלה שכאן הם כאן. הם לא חייבים ללכת לצבא? מבחינתי הם חייבים ללכת לצבא. ואם מישהו לא ציוני, שלא יבוא לפה.

שהלך לצבא למה שנקרא או ארבע שנות ספר. לקחו בחורי ישיבות וחיללו אותם, ואחרי-כך הם היו מעין מורים חיילים ביישובי-ספר. עשית טירונות? כן, תוך כדי השירות ביישובי-ספר. בטח? במדינה? השרות עצמו לא היה במדים, אבל הקורסים תוך כדי היו במדים. זה כמו שרות של מורה חיילת. וגם למדתם? כן, זו היתה מיסגרת די סימפטית. או עוד לא היה ישיבות-ספר. אלה היו כיפות פרוגות? לא, רק כיפות שחורות. היו לך סאות עד הכתפיים? לא, היה לי זקן יפה, מין בחור ישיבה ליטאי ללא פאות אוכות. הייתי חובש מיגבעת שחורה, חליפה שחורה וחולצה לבנה. למה הלכת לצבא? אני לא מוכן לתאר את תהליכי-הנפש שהם פרטיים ואישימים. אני בו לחוזרים בתשובה מסמפרים בריש גלי על "דרכי לתשובה", ואיך גיליתי את האור? אני חושב שהרברים הפרטיים שלי אינם ענייני של הכלל. אז מה הביורסיה שלך? אני בן למיפסחה יקית, יוצאי גרמניה, פליטי שואה, שהתיישבו שלא בטובתם בניברק. הם נקלטו לעיר שהיו בה 30 מיפסחות יקיות, מיעוט מול מאסה של חסידים או ליטאים. אלה נקראו באירופה אויטטייורה, יהודים שהיו מבוזים אצל היקים. אבי, למשל, אינו יקה ממש, כי הוא בא ממיפסחה ליטאית, או סבתי, אמא של אמי, הטילה וטו על נישואיה של אמי לאבי, משום שהיה אויטטייורה. אז האנשים האלה ויתרו על התרבות היקית מעשירה ונטמעו ברוב שהיה בזוי בעיניהם. נוסף לזה הם הלכו והקצינו במשך השנים. אני למדתי שנתיים בחדר כשהייתי ילד ואחר-כך בישיבה בניברק ובירושלים. אחר-כך נישר אין ואחר-כך גירושין. אחר-כך צבא, ותוך כדי הוראה במיסגרת הבכא הלכתי ונעשיתי חילוני ואז עשיתי הרבה דברים. למשל? הייתי מורה לתלמוד ולפילוסופיה יהודית, בהתחלה בבית-ספר דתי בקריית-שמונה ואחר-כך בבית-ספר חילוני בצפת. אחר-כך לימדתי בחיפה ואחר-כך הקמתי עם מנחם הכהן את המרכז למורשת היהדות. פרשתי כשהמוסד הזה נעשה דוסי. אחר-כך הקמתי את מוסד שורשים, שהוא המוסד הגדול ביותר בארץ שעוסק ביהדות בלי להיות מוסד דתי. מטרתו לימודית וכיום לומדים בו 40% דתיים ו-60% חילונים.

"תפיסת-העולם של החרדים היא פרימיטיבית, בגאנית ומאגית"

אני חושב שמי שסקרן לא יכול להישאר חרדי. אתה חושב שאין שם שום דבר טוב בעולם ההוא? תגיד מה. למשל שהכל ברור להם, שיש להם תשובות לכל דבר. בעיני זה הכשל האנושי הכי נורא שיש. זה האדם כרובוט. האדם ללא פחדים. האם איוב פתר את בעיותיו? אבל למה צריך להתמודד, הרי יותר קל כשהכל ברור? אולי לא צריך, אבל החיים במימים של ספקות וסקרנות הם חיים נעלים יותר. החברה החרדית היא חברה איומה ונוראה, זו חברה פרויטית, שממשיכה כאן את הגטו מאירופה. ואנשי אגודת-ישראל אינם שונים מהם, עובדה שהם לא הולכים לצבא. הטענה שלהם היא שהם לומדים בשבילנו ואנחנו נלחמים בשבילם. יש רק בעייה אחת כטיעון הזה: איך נבחרו אנשים לשרת בחזית ריבונות של עולם ואחרים לשרת בחזית הרמים? מי עשה את הבחירה? הרי בחזית הישיבות מעולם לא נפל אף חייל אחד, לא נפלה שורה משערות ראשו, שן לא נפלה, סתימה לא נפלה לו. יש משהו יותר פרויטי מזה? כל אחד עושה מה שמתאים לו. מי קבע? הרי זו הרישעה עצמה. אין רישעה יותר גדולה מזו. אם חשובה מדינת היהודים, או לך תעשה מעשים בגללה. כל הטיעון הזה נועד רק כדי לסגור את הפערים.